

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Achtste jaargang nr. 6, december 2020**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier,
Marc Muylaert, Erik Gul-
dentops, Amy Roosens,
Jan De Mont, Jean-Pierre
Vermeiren, Ronny Geer-
oms

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december
2020 abonneren voor de volgende jaargang. **In de
loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte
abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Één poot om op te staan
Blz. 4	Terugblik
Blz. 5	Gilbert Van Laethem: afscheid van Lom- beek
Blz. 10	Renato Nicolodi: herinneringen tussen wit en zwart
Blz. 15	Het verdriet van dokter Willems
Blz. 18	Klap van hier
Blz. 20	Ook dit nog

Op de voorpagina: '*Speculatio I*' een kunstwerk van Re-
nato Nicolodi op de gemeentelijke begraafplaats aan de
Strijtemse Lostraat. (foto WE).

Één poot om op te staan

Flashback naar 4 januari. Een gezellige drukte in de erfgoedkelder voor Rausa's nieuwjaarsreceptie. Met stevige trots en ongebreedeld enthousiasme stellen we het erfgoedprogramma 2020 voor. Op een tafeltje prijken folders in bladwijzerformaat met de integrale Rausa-kalender voor het komende jaar. Het is een nieuw ideetje, zodat bezoekers meteen een exemplaar kunnen meegrissen en thuis de eigen nagelnieuwe agenda kunnen vullen met een rits boeiende activiteiten. Nog onwetend over de vloedgolf aan 'Chinees virus' - besmettingen die komt aangerold, durf ik in mijn nieuwjaarsrede uitkijken naar een opwindend erfgoedjaar. Die boude voorspelling herhaal ik nogmaals in het voorwoord van tijdschrift nummer 1 van deze jaargang.

Hoe anders is het, nu terugblikkend, allemaal gelopen de voorbije twaalf maanden. Eerder dan ons het vuur uit de sloffen te rennen om boeiende erfgoedactiviteiten op poten te zetten, gaat heel wat energie naar het uitstellen, herplannen en communiceren over de wijzigende agenda. Ons erfgoedhart bloedt. De bladwijzer met fijne Rausakalender moet de prullenmand in!

Of toch niet? Heel even gloort hoop. Bij de start van het schooljaar, en gesteund door gunstige statistieken en dalende curves, kunnen we de *gemonddmaskerde* bezoekers

een fijne Open Monumentendag en later ook Archeologiedag bieden. Maar even snel moet de focus weer verlegd worden naar het uitgummen van de op stapel staande agenda-inschrijvingen voor het najaar.

Afstel of uitstel, dat blijft nog even koffiedik kijken. Wat het nieuwe jaar zal brengen ... daar lijkt het al of niet vinden van een werkend vaccin de enige graadmeter voor te zijn. De Nederlandse dichter Bergman pende ooit deze wijze woorden neer: "*Achterom kijken helpt niet, vooruitzien kan niet, wij hebben geen poot om op te staan.*" Hoe waar deze zinsnede ook (grotendeels) moge zijn in de huidige pandemie-tijden, bij Rausa hebben we - als volleerde flamingo's - één solide poot waar we wel op kunnen staan. U heeft het nu voor ogen! Inderdaad, het erfgoed-tijdschrift. Hoe 2021 ook uit de startblokken zal schieten en wel of niet zijn ouderwetse gang zal kunnen gaan, één zekerheid willen we u alvast bieden: zes maal per jaar belandt een nieuw nummer in uw (elektronische) brievenbus. Een puik instrument om de gedachten even te verzetten!

We wensen u een fijn en (COVID-)veilig eindejaar toe. Héél graag tot volgend jaar, in welke vorm dan ook! Veel leesplezier,

Bart Caulier

Toen onze eerste voorzitter, Luc Van Cauwelaert, vorig jaar wegens gezondheidsredenen de beslissing nam om het was rustiger aan te doen, besloot de Algemene Vergadering van Rausa hem te bedanken met een oorkonde én de titel van 'Erevoorzitter'.

Op de foto de overhandiging van de oorkonde door huidig voorzitter, Bart Caulier.

We hebben zoveel mooie projecten moeten laten varen, maar de **Open Monumentendag** was een heerlijke herademing. Wij ontvingen het maximum aantal toegelaten bezoekers en die waren bijzonder opgetogen over het initiatief. Hieronder zien we Emile Ringoot die een prachtige acteerprestatie verrichte als 'herrezen' Ivan Altenloh.

Foto Jan De Mont

Ook de **Archeologiedag** was een schot in de roos. Net voor alle activiteiten weer moesten worden opgeschort, konden we ons publiek laten kennis maken met 'detectoristen' Kristof Verhumst en Kenny Dullaert. Er werden niet alleen archeologische vondsten opgedolven, ook de gebeurtenissen van de 'meidagen 1940' werden nog eens uit de vergetelheid gehaald.

Foto Jan De Mont

Dankjewel!

Het succesvolle beeldverhaal 'De Dikke van Pamel' werd niet alleen in alle belangrijke stripwinkels en boekhandels in Vlaanderen aangeboden, er waren uiteraard ook Roosdaalse handelaars bij wie het vlot over de toog ging. Dat was zeker ook het geval in dagbladhandel **Josie** in het centrum van Pamel. Zoals het hoort kregen de hande-

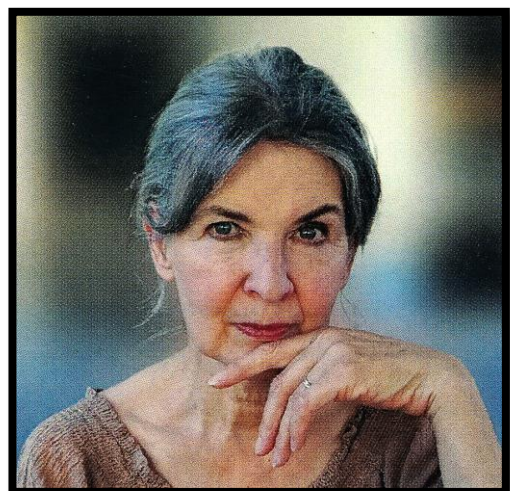

laars voor hun inspanning een billijke vergoeding. Groot was onze verwondering toen Josie spontaan haar 'percent' overmaakte aan Erfgoed Rausa, "Uit respect voor wat jullie doen om de plaatselijke geschiedenis in ere te houden".

Ook mevrouw C. Verwilghen-Lindemans stelde een heel mooi gebaar waardoor wij een welgekomen steuntje in de rug kregen. Wij zijn beide dames zeer erkentelijk voor hun mooi gebaar.

Vaarwel

Nog geen jaar nadat Julsdottir (**Kathleen Gouwy**) tijdens de mooie boekpresentatie in GC Het Koetshuis mocht genieten van de grote bewondering voor haar schitterende tekenwerk voor het beeldverhaal van de Dikke van Pamel, hebben we moeten afscheid nemen van deze grote kunstenares. De ziekte die haar ook al tijdens het tekenen aan haar meesterwerk zo vaak parten had gespeeld, is haar uiteindelijk fataal geworden. Kathleen werd 68 jaar.

Afscheid van O.L.V.-Lombeek: Gilbert Van Laethem

Over enkele maanden rijdt de verhuiswagen voor ten huize Gilbert Van Laethem. Samen met echtgenote Danielle zoekt hij nieuwe, en tegelijk vertrouwde, oorden op. Hun nieuwe thuis bouwden ze pal naast dochter An in Elewijt. Geen Brusselse ring meer om familiebijeenkomsten te dwarsbomen, want ook zoon Geert vestigde zich oostwaarts, in de buurt van Tienen.

Hoog tijd voor Rausa om de man die een voortrekkersrol speelde in het sociale- en culturele leven in Lombeek, te spreken over leven en werk. Plaats van afspraak is Bar Dio, die tijdens de Loemekse kermis in 2020 de deuren opende. We schudden het natte najaarsweer van de regenjas, en nestelen ons in de comfortabele fauteuils aan de wandvullende foto met een oudere versie van het pand. Hoe frappant is de tegenstelling met eertijds. Voor de jonge Gilbert was het ondenkbaar om (de voorloper van) dit etablissement te frequenteren:

"Het was de periode in de dorpspolitiek van de Bokken tegen de Geiten. De Bokken, dat waren de Van Cauwelaerts. De kern van de Geiten, dat waren mijn ouders en grootouders. Dat had niks met kleuren-politiek te maken. Het waren, door de jaren gegroeid, twee politiek concurrerende families. Wij hadden altijd een goed contact met elkaar, behalve de zes weken voor en na de verkiezingen. Dan mochten wij geen goedendag zeggen tegen de Van Cauwelaerts, en waren wij echte Geiten. Hier, de ontmoetingsplaats van de Bokken, mocht ik dan ook nooit binnen komen. Dat was méér dan een doodzonde! Het centrum van de Geiten lag aan de overkant van de straat. In de Kroon, die uitgbaat werd door mijn peter, en waar ik vaak over de vloer kwam."

Moeder Julia Van der Vorst sloot haar jongste spruit 75 jaar geleden voor het eerst in de armen, in een boerderij op de Boezenberg, waar dr. Bulté nu haar patiënten ontvangt. Vader Dustan hield er een nauwgezette planning op na: drie zonen, ieder geboren met een tussenpoos van vier jaren.

"Ons moeder was zó geprogrammeerd op een meisje. De manier waarop ze droeg,

hoe het pijn deed, ... voor haar wees alles op een meisje. Ze moet toch wel ontgoocheld geweest zijn toen de dokter bij de geboorte opnieuw de plasser van een jongen in werking zag."

Zijn kinderjaren brengt Gilbert in Lombeek door. Vanzelfsprekend betekent dat ook veel meewerken op de boerderij.

"Toen al werkten verschillende kleine boeren goed samen in Lombeek. Ze kochten tezamen machines, zoals een pikbinder of aardappelrooier, als een soort mini-kolchozen. Wij mochten meehelpen op het veld. Altijd zeer plezierig: je zat in die ambiance, je hoorde van alles als kind.

Lombeek was toen een zeer klein dorp, met 600 inwoners misschien. Als je op de terugweg van het veld twee auto's tegenkwam, dan was het druk geweest. Er waren dan ook maar een paar exemplaren in Lombeek. Jef Leemans, van de Kroon, die had een Ford-camionette. Hij nam ons wel eens mee voor een verre uitstap ... naar Halle. Achterin had hij houten banken, maar die stonden niet vast. Dus telkens hij remde, vlogen we alle kanten uit!

Er waren toen ook nog zes of zeven cafés in het dorp. 's Zondagnamiddags had je dan de dronkaards van het dorp, die hun roes uitsliepen langs de kant van de weg. We wisten waar ze lagen, en stopten brandnetels in hun broekspijpen."

De heugenis aan menig leuke stonde neemt niet weg dat de financiële armslag van het gezin beperkt was en de levensomstandigheden navenant.

"Één Leuvense stoof hadden we. Gezellig de voeten warmen, dat wel, maar achterin de kamer was het ijskoud. In de slaapkamer stonden 's winters ijskristallen op het raam. Geen waterkraantje in huis, maar buiten een pomp. En geen toiletpapier, maar het parochieblad. We hadden ook maar één stopcontact, voor de radio. We luisteren vooral naar de koers, én naar het cabaret." Fluks brengt Gilbert een versie van 'een klein mooëzeke en een fleske cognac', de sketch in Brussels dialect die 'et Ketje' Renaat Grassin vermaard maakte.

Zijn jeugd wordt ellendig verstoord als moeder ziek wordt. De knaap vertoeft vaak aan haar ziekbed, in het grootouderlijk huis naast de pastorie, maar moet té vroeg, op zevenjarige leeftijd, afscheid van haar nemen.

"Dat is er de rest van mijn leven blijven in hangen. Je bent je hechting kwijt. Onze pa bleef achter met drie kinderen. Toch zegden ze in de familie altijd dat we wezen waren. Ik snapte dat niet. Met de beste bedoelingen werd ik overal naartoe gestuurd. Bij een tante of een nicht die ik amper kende. Ik ben zo eens naar een Brussels gezin en een Franstalige school geweest, waar ik geen woord verstond. Het enige wat ik mocht doen, was de flesjes Inza-melk 'au bain marie' opwarmen op de kolomkachel en ermee rond gaan."

Tien jaar oud trekt Gilbert naar het internaat van het Mechelse Klein Seminarie, waar ook zijn twee broers Grieks-Latijnse volgen. Als kleine gast met een zware valies te voet naar de Belle Alliance, de tram naar Scheut en verder tram 13 naar Brussel-Noord om de trein te nemen naar Nekkerspoel. En slechts éénmaal per trimester naar huis!

"Dat was heel zwaar; en als we tijdens de vakanties naar huis kwamen, dan was het om te werken! Ik moest vaak alleen met ons paard het veld op. Een Brabantse trekker, een héél mooi paard. Daar kon ik alles aan vertellen! Hij vleide zijn hoofd langs mijn hals, luisterde en hielp me het verlies

van mijn mama te verwerken. Dat paard, dat was mijn psychotherapeut."

Middels een studiebeurs volgt daarna de faculteit Rechten in Leuven. Falen is (financieel) geen optie, en dus is het, zeker die eerste paar jaar, hard werken. Studeren wordt gecombineerd met werken in een lokale drukkerij.

"Pas in het derde jaar engageerde ik me in het studentenleven, en werd kandidaat-praeses. We maakten een lijst met beursstudenten, en ... wonnen. Een ware revolutie aan de rechtsfaculteit!"

Dankbaar voor zijn studiebeurs, wil Gilbert iets terug bieden. In tijden van democratisering van het onderwijs en midden in de strijd 'Leuven Vlaams' werkt hij mee aan de studentenvakbeweging, geïnspireerd door Kris Merckx van 'Dokters van het Volk'. Hij zetelt in de faculteitsraad en onderhandelt met proffen over inhoud van cursussen, examenregelingen en diets meer. Afgestudeerd met grote onderscheiding in '68, komt hij in september nog even terug voor een diploma notariaat. Niet zozeer om notaris te worden, want dat beroep ging toch over van vader op zoon, maar om met een zwaarwichtig excuus ook Leuven Kermis mee te pikken.

Niet enkel in Leuven, maar ook thuis in Lombeek, zit Gilbert niet stil: de studentenbond ziet het levenslicht.

"Zo heb ik ook mijn vrouw Danielle leren kennen. Wij zochten een locatie voor de club, en kregen die in het oud notarishuis, haar ouderlijk huis. De kelder werd ingericht om er volle bak café te houden. Haar vader metste zelfs een bar in kasseistenen.

Het oude notarishuis aan de Lombeekse K. Albertstraat

Van daaruit trokken we - met diegenen die al een auto hadden - naar de KVS of de IJzerbedevaart en organiseerden we de mei-boomplanting verder. Zeer goede herinneringen heb ik ook aan de "Zotskapsavond" die we organiseerden in de zaal De Filosoof. Het sexy optreden die avond, daar werd in Lombeek nog maanden over gesproken! De dames, kortgerokt en in panty's, dansten de Sirtaki. Heel de zaal tegen het plafond!"

Op tweede paasdag 1969, onder een helderblauwe hemel en een behaaglijk warme voorjaarszon, schrijdt de huwelijksstoet, met Danielle en Gilbert op kop, vanaf het voormalige notarishuis naar de Lombeekse kerk. Een massa volk is uitgelopen om het bruidspaar te vieren. Het jonge paar vestigt zich in Heverlee, want Gilbert accepteerde het aanbod om assistent te worden aan de KU Leuven, in het domein Europees kartelrecht. Op zoek naar een meer sociaal geïnspireerde baan ruilt hij het vooruitzicht van een academische topcarrière evenwel al snel in voor die van juridisch adviseur bij de Gezinsbond. Een interview met Knack, waarin Gilbert een vooruitstrevend standpunt inneemt rond abortus, zorgt voor hevige deining en stuwt hem naar een nieuwe job op de juridische afdeling van de ASLK, toen dé gezinsbank.

Hij wordt er directeur van de juridische dienst, daarna van het departement Strategie en tenslotte personeelsdirecteur, waarbij hij een reeks baanbrekende nieuwe principes introduceert. De verkiezing in 1998 als 'HR manager van het Jaar' voelt dan ook aan als een enorme erkenning!

Met de carrière-switch wijzigt ook de woonplaats: Heverlee wordt eerst ingeruild voor Zellik, en in 1975 komt het gezin terug thuis in Lombeek. Echtgenote Danielle blijft liefst op de achtergrond, en verkent haar artistieke teken- en schildertalenten; terwijl Gilbert het sociale en culturele leven verrijkt. Hij wordt voorzitter van de plaatselijke Gezinsbond. Eén van de eerste initiatieven is het starten van voor- en naschoolse kinderopvang. Ook het Sinterklaasfeest wordt in ere hersteld, en de jaarlijkse kermis wordt weer aangezwengeld.

"Bij onze eerste dorpskermis, georganiseerd door de Gezinsbond, hadden wij geen tent voorzien. Een week ervoor kondigt de weerman wind en regen aan. Met veel moeite

kregen wij een oude circustent vast. Het feest in volle gang, de wind neemt toe en de centrale pijler komt meer en meer in beweging. Enigszins in paniek bevestigen we langs de buitenkant aan elke pijler een koord met aan elke koord, om deze strak te houden, in de gietende regen, een hangend bestuurslid. Met goede afloop, gelukkig!"

Een andere rode draad in de doelstellingen van de Gezinsbond, is het garanderen van het voortbestaan van de dorpschool. Op een bepaald moment telt die maar vier leerlingen meer; maar door de eigen kinderen er naar school te sturen, kan een vernieuwd vertrouwen en elan opgebouwd worden.

"En zie, nu is het een bloeiende school. We maakten toen ook al een grondige analyse van de verkeersveiligheid, met voorstellen voor voetpaden, fietspaden, verkeersremmers, ... Vandaag wordt dit alles ook effectief gerealiseerd!"

Legendarisch zijn de bestuursvergaderingen van de Gezinsbond. Om de maand wordt bij een bestuurslid thuis vergaderd. Twee uur intensief vergaderen, en nadien wordt 'de specialiteit van de gastheer' gedegusteerd. Ook die keer bij meester Van Ransbeeck: de leden vatten het plan op de voorraad geestrijke drank integraal soldaat te maken. Ten langen leste komt meester Vlas, zo bijgenaamd omwille van zijn vlasblonde haar, zelfs met een gevulde Val St. Lambert-karaf aandraven. Een vlugge proeverij leert dat het goedje Eau de Cologne is. Die wordt wijselijk onaangeroerd gelaten!

"Vanuit de Gezinsbond, dé vereniging die zich met hart en ziel voor het dorp in de breedste zin inzet en daarbij, als één familie, de fanfare meetrekt, konden we mooie projecten realiseren.

In 2003, bij het 750-jarig bestaan van de parochie, hadden we prachtige feestelijkheden: ik had een toneel geschreven, er was een vlag ontworpen, iedereen kwam verkleed naar de ridderfeesten en kardinaal Danneels stapte heel de processie mee met het sacrament. De kerkvader ontving van ons ook een glasraam met het embleem van het Lombeekse feestjaar.

Ook in 2008 was er enorme ambiance rond de verkiezing van mooiste dorp: Molenfeesten, stoet, de kunstroute "Beeld in Tuin" samen met Michel Janssens, de gouverneur die afzakte, ... en zo uiteindelijk de winst in Vlaams-Brabant vóór Gaasbeek. Hoe het in de Vlaamse finale ook gelopen is, winnen konden we toch niet. Tegen de campagne die gouverneur Stevaert voerde voor het Limburgse Oud-Rekem, was niemand opgewassen."

De plezierige ploeg die het theaterstuk van Gilbert opitvoerde.

Tegelijk gaat Gilbert professioneel door een veeleisende episode. De privatisering van de ASLK wordt gevolgd door de fusies in de bankensector. Die nopen hem van 's morgens tot 's avonds te onderhandelen met de vakbonden. De waardering om zijn aanpak is bovenmatig groot:

"Bij mijn afscheid van Fortis deelde de voorzitter mee dat, als erkentelijkheid voor mijn succesvolle integratie van het sociale luik Fortis-Generale Bankmaatschappij, de zaal waarin ik twee jaar had onderhandeld, mijn naam zou dragen. Ik dacht dat dit als grap bedoeld was. Maar zie, tot op vandaag draagt deze zaal mijn naam en ben ik de enige in leven die er een eigen zaal heeft."

Dit professionele welslagen dwingt eens zo véél meer respect af omdat het gekaderd moet worden in de dramatische periode die het gezin doormaakt in die periode.

"Onze zoon Pieter leed vanaf zijn zeventien aan ernstige psychische problemen die in de loop van de jaren verergerden. Hij had een zeer gevoelige antenne voor alles wat er om hem heen gebeurde en hij trok zich elke vorm van onrechtvaardigheid aan. Hij was werkzaam bij 'Natuur en Bos' en de kwetsbaarheid van de natuur was voor hem ook een grote bezorgdheid. Op zijn drieëndertig eindigde voor hem het leven.

Voor een ouder het meest ingrijpende wat een mens kan meemaken, een kind dat voor hem overlijdt. Zijn afscheid dragen wij elke dag met ons mee, maar tevens bepaalde en versterkte zijn heengaan mij in mijn keuzes om, met hem als voorbeeld, mij in te zetten in de zorgsector, met bijzondere aandacht voor al wie in onze maatschappij kwetsbaar is. Vandaar ook mijn verontwaardiging toen ik merkte dat bij de start van de Vlaamse regering bespaard werd op zorg, zelfs op de budgetten bestemd voor mensen met psychische problemen. Cynisch genoeg moest COVID uitbreken om dit onrecht enigszins te herstellen."

Die intensieve inzet voor de zorgsector is boudweg ontzagwekkend: mede-oprichter-bestuurder van vzw De Valier, een dozijn jaar voorzitter van de vzw Sociaal Woonkrediet, die over heel het land sociale leningen toestaat; eveneens acht jaar bestuurder bij Rode Kruis Vlaanderen; maar ook bestuurder in het ziekenhuis Halle, in het Centrum voor Ambulante Revalidatie 'Land van Halle & Asse' dat kinderen tussen vier en twaalf jaar met gedragsstoornissen begeleidt, en later ook voorzitter van Zonnestraat (Lennik) en bestuurder bij het revalidatieziekenhuis Inkendaal (De Bijtjes-Vlezenbeek).

Rechtlijnig, de zelf opgestelde en bij ieder mandaat stevast ingevoerde gulden regel volgend, dat een bestuurder niet langer aanblijft dan de leeftijd van 75 jaar, begeleidt Gilbert nu dus ook zichzelf naar de spreekwoordelijke uitgang in deze mandaten.

Wat hij binnenkort ook doorgeeft, is het voorzitterschap van de Kerkfabriek. Al is de fakkeloverdracht nakend, ook hier sluimeren nog dromen. Zo zijn de mallen aanwezig om het Maria-retabel terug te completeren met de oorspronkelijke beelden.

Verder op het verlanglijstje: glazen kasten om de 18de-eeuwse kazuifels, geschonken door Maria-Theresia van Oostenrijk, na de restauratie ervan, tentoon te stellen. Mooie hersenspinsels. Een ander doel wordt nu alvast al gerealiseerd:

"De Kerkfabriek en de Gezinsbond namen een paar jaar geleden samen het initiatief om de oude voetbalkantine 'Den Broebel' te vervangen door een nieuwe polyvalente zaal. Dit via financiering met een lening van de Kerkfabriek en uitbating door een op te richten vzw, met vooral de Gezinsbond als stuwende kracht. Het gemeentebestuur nam dit project over en nu is het in uitvoering."

Geen spatje twijfel, ook in de contreien van zijn nieuwe woonst, zal deze gedreven, volhardende sociale ondernemer zich blijven inzetten voor zijn naasten. De plannen rijpen al volop! Gilbert wil zich in het Mechelse vooral wijden aan armoedebestrijding, met bijzondere bekommernis voor kinderarmoede.

. Hoeft het dan ook te verbazen dat dochter An en zoon Geert in hun beroepskeuze het stichtende vaderlijke voorbeeld volgden en in de zorgsector actief zijn?

"Geert is sociaal assistent in een Centrum in Molenbeek dat kinderen met gedragsaandoeningen begeleidt. Hij volgde ook circuschool, omdat circus oefeningen het vertrouwen van de kinderen bevorderen, waardoor zij beter van de therapie genieten. Dochter An is prof geneeskunde aan de KUL Gasthuisberg, als dermatologe met bijzondere aandacht voor gelaatsherstelling bij mensen die lijden aan gelaatskanker."

"En we hebben vier kleinzonen, ook dat maakt het leven mooi! In hen herken ik -in min of meerdere mate- mijzelf: verantwoordelijkheidszin, engagement, doorzetting... maar ook plantrekkerij en onhandigheid" sluit Gilbert het gesprek treffend af.

Bart Caulier

Gilbert in de mooie tuin waar over enkele maanden iemand anders het gras zal maaien. Het beeld van artistieke vriend en (voorlopig nog) dorpsgenoot Michel Janssens, zal wel meereizen naar Oost-Brabant.

Renato Nicolodi, herinneringen tussen wit en zwart

Een samenleving is altijd in beweging. Gedreven door klimatologische of politieke oorzaken, zochten mensen individueel of in (grote) groep, de hele geschiedenis lang al, andere oorden op. Anders dan we dat destijds in de geschiedenisboekjes leerden, ging dit vaak niet gepaard met geweld, maar waren het geleidelijke evoluties die zorgden voor vermenging en/of assimilatie. De overzichtskaarten van de Grote Volksverhuizingen in de vijfde en zesde eeuw leren ons dat het overbruggen van duizenden kilometers zelfs toen al geen onoverkomelijke hindernis was. Het is dan ook geen wonder dat met de ongebreidelde mogelijkheden die we de voorbije eeuwen kenden, een 'vaste stek' steeds minder vanzelfsprekend werd. Bij Erfgoed Rausa wordt ijverig gespeurd naar de wortels van families die onze dorpen hebben bewoond en gevormd. Daarbij valt op dat namen als bijvoorbeeld 'Eggerickx', 'Van Exstraeten' of 'Hiernaut' die tot in de zeventiende en achttiende eeuw vaak voortkwamen in de doopregisters van de Roosdaalse parochies, nu helemaal verdwenen zijn. De families 'Yattouti', 'Tcheshnokov', 'El Jiliali' en 'Surdiacourt' daarentegen, worden met de dag steeds minder als exotisch ervaren. Maar ook deze burens hebben erfgoed opgeslagen in hun genen en bijgevolg willen wij met evenveel ijver de wervaren van deze families onderzoeken.

Zo konden we op de Kattense Abeelstraat een ongemeen boeiend epos noteren bij **Renato Nicolodi**. Mocht deze naam je nog niet meteen iets zeggen, dan zou enige schaamte wel op zijn plaats zijn. Deze innemende, vriendelijke man is immers een kunstenaar van internationaal niveau. Tien jaar geleden kocht hij het iconische oude café, annex feestzaal 'bij Adèle' en bouwde het om tot een ruim atelier. Daar, tussen de ontwerpen en maquettes van op stapel staande kunstwerken, vertelde hij ons zijn meeslepemde familiegeschiedenis. Wij deden genoeg inspiratie op om er een trilogie mee vol te schrijven. Voor Rausa beperken we ons tot een samenvatting.

Renato Nicolodi zag veertig jaar geleden voor het eerst de zon opkomen boven de gotische toren van de Anderlechtse Sint-

Guidokerk. Zijn vader was de zoon van een Italiaanse emigrant, de familie langs moederskant is geworteld in Oost-Vlaanderen. Die gemengde afkomst heeft de knaap al van jongs af gefascineerd.

"Ik was zeven jaar toen Jozef Eeckman, de vader van mijn moeder, stierf. Het was toen nog gebruikelijk dat de oude echtgenote niet naar de begrafenis ging en ook de kleinste kleinkinderen werd die droevige plechtigheid bespaard. Zo kwam het dat ik tijdens de begrafenis alleen met mijn grootmoeder zat te wachten tot wanneer iedereen terugkeerde. Het rare is dat ik toen al het gevoel had: ik ben hier iets aan het missen. Daardoor denk ik dat bij mij iets in gang is gezet om te proberen zoveel mogelijk te weten te komen van wat nu nog te achterhalen is. Vanaf mijn elf jaar ben ik dan begonnen met cassettes op te nemen van gesprekken die ik had met mijn grootmoeder langs moeders kant. Op woensdagmiddag ging ik naar daar met mijn cassette recorder onder de arm. Ik moest haar maar even vragen om eens iets te vertellen over de oorlog, of ze begon honderduit te vertellen. Zonder dat zij het besepte, drukte ik op 'record' en nam zo die gesprekken op. Later, toen ik 15-16 was deed ik dat ook bij mijn grootvader langs vaderskant en andere familieleden. Zo verzamelde ik een grote collectie merkwaardige levensverhalen. Ik vind dat nu nog altijd het grootste cadeau dat ze me konden geven."

Grootvader Alessandro Nicolodi was een buitenechtelijk kind. Dat was rond 1920 in een klein, landelijk dorpje nog een grote schande. Alessandro heeft zijn vader nooit gekend. Die man heeft het kind destijds wel erkend en zijn familienaam doorgegeven, maar op een of andere manier heeft hij voor de rest elk spoor uitgewist. In zijn zoektocht kwam Renato erachter dat het ging om een rijke industrieel die zijn moeder leerde kennen in het hotel waar zij werkte. Toen hun geheime relatie aan het licht dreigde te komen omdat het meisje zwanger was, heeft hij met haar gebroken en is hij vertrokken met de noorderzon.

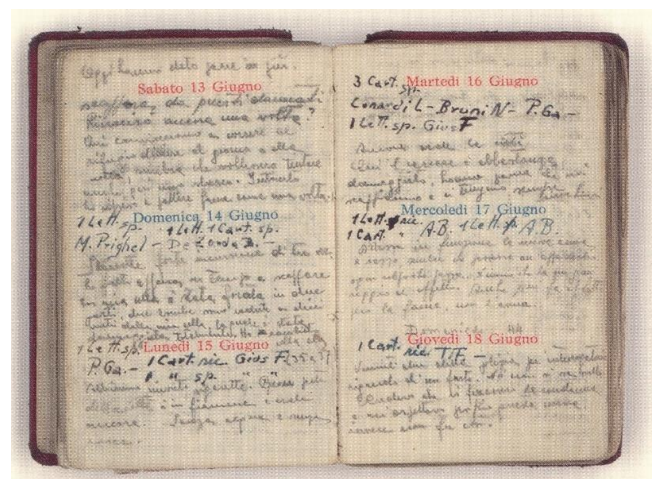
De jongen is opgevoed door zijn moeder en zijn grootmoeder. Maar lang heeft hij van hun zorgen niet kunnen genieten. Die grootmoeder was Oostenrijkse en werkte in het kasteel van Brunico, een stadje in het (Italiaans sprekende) Zuid-Tirol. In dat kasteel waar zij was tewerkgesteld, kreeg zij kost en inwoning, ook haar dochter en kleinzoon mochten daar wonen.

Op een koude winter is de dochter (dus de overgrootmoeder van Renato) ziek geworden, maar ze zaten daar hoog op hun berg geïsoleerd. De jonge vrouw is toen met de eerste de beste kar en paard meegereden om naar de stad op zoek te gaan naar een dokter. Wat er toen is gebeurd, zal nooit iemand precies weten. Is ze tijdens de rit gewoon afgestapt om te voet terug te keren, heeft de man van de kar haar eraf gegooid, het is onzeker. Feit is dat ze nooit in de stad is aangekomen en dat ze ook niet terugkeerde naar huis. Waarschijnlijk heeft ze zich toen op een bankje langs de weg neergezet. Daar is ze onderkoeld geraakt en overleden. Intussen bleef het maar sneeuwen en heeft ze daar dus de hele winter ondergesneeuwd gezeten. Pas toen het begon te dooien heeft men haar gevonden. Het lichaam was door de elementen zo aangetast dat er van herkenning geen sprake was, alleen aan haar kleren en een halskettinkje met een fotootje, wist de jongen dat het om zijn moeder ging. Twee jaar later is ook zijn grootmoeder gestorven en was hij helemaal alleen op de wereld. Hij heeft toen kunnen overleven door met de houthakkers in de bergen bomen te gaan hakken en bij een schrijnwerker leerde hij hout bewerken.

Toen hij 19 was, brak de Tweede Wereldoorlog uit en moest hij naar het leger om te gaan vechten voor Mussolini. Omdat hij perfect Italiaans en Duits sprak, werd hij tot vertaler-tolk aangesteld, waardoor hij vaak mee op missie moest tot in Noord-Afrika toe. Toen na 1943 het tij keerde voor de Italianen, werd Alessandro aangehouden door de Duitsers en gedeporteerd naar een concentratiekamp in Berlijn en later naar Normandië. Daar moest hij meebouwen aan de Atlantikwall, putten graven en bunkers maken. Tot de geallieerden op 6 juni 1944 de landing van Normandië uitvoerden. Aanvankelijk namen de Duitsers hun gevangenen mee op hun terugtocht. Zo kwam Alessandro terecht in de Ardennen.

Op een bepaald ogenblik werd de grond ook daar te heet onder de Duitse voeten en ze besloten om van hun krijgsgevangenen af te raken. Ze dreven hen samen in een hangaar, staken die in brand en openden de deuren. Al wie naar buiten liep werd neer gekogeld. Alessandro, die helemaal achteraan stond, heeft zich toen met enkele anderen verborgen onder natte dekens. De brand doofde en toen zij zich uit hun hachelijke situatie naar buiten waagden, waren de Duitsers vertrokken.

Die drie bewogen jaren lang noteerde de jongeman alle gebeurtenissen in een dagboek, waarin hij alles in piepklein handschrift noteerde.

Omdat hij in Italië eigenlijk toch niemand meer had en omdat ginder de toestand ook zo onzeker was, besloot hij om in België te blijven en sloot hij zich aan bij het verzet. Na de oorlog is hij hier beginnen werken en kwam uiteindelijk in de horeca terecht. Dat betekende keihard werken en ontelbare uren kloppen.

Maar dat was voor hem geen bezwaar. Hij trouwde met Liliane Laporte, een Française en ze gingen in Hekelgem wonen in een klein huisje. Alessandro had een echte talenknobbel, hij sprak moeiteloos Italiaans, Duits, Engels, Frans en Nederlands. Hij ging wel ieder jaar voor een paar maand naar Italië om vrienden en verwanten te zien en toch de binding met zijn geboortegrond te behouden. Hij nam steeds zijn zoontje en dochtertje mee, zodat ook zij een band kregen met het land van hun vader. Zijn vrouw bleef hier omdat ze een café uitbaatte. Tijdens zo een reis was daar weer het noodlot. Op een dag is de vrouw ongelukkig van de trap gevallen. Er waren op dat ogenblik geen mogelijkheden om haar man te bereiken en toen die thuis kwam, was zijn vrouw dood en begraven. Zo plots voor een vol-dongen feit worden geplaatst, geen afscheid kunnen nemen, het moet een enorme klap zijn geweest.

"Mijn grootvader had drie belangrijke vrouwen: zijn grootmoeder, zijn moeder en zijn vrouw, die hij alle drie op een tragische manier verloor. Het is merkwaardig hoe gelaten hij dit aanvaardde en hoe hij zich optrok aan wat hij wél had, zijn zoon en zijn dochter. Mijn vader, de zoon van Alessandro dus, is ook in de horeca gegaan en werkte in Anderlecht. Daar leerde hij mijn moeder kennen. Toen is hij verhuisd naar Dilbeek.

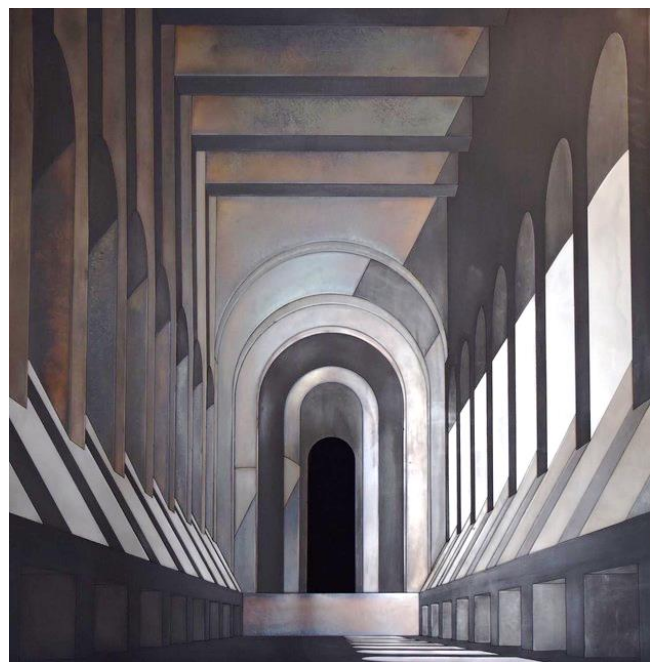
Ook mijn grootmoeder langs moeders kant was voor mij heel belangrijk. Zij heette Maria, haar man heette Jozef! Jozef was met-selaar en (opnieuw een drama) viel op een kwade dag van de stelling, waarbij hij een zwaar rugletsel opliep en een heel lange re-validatie in het ziekenhuis moest ondergaan. Maria zat daar alleen met twee kleine kinderen.

Hun naaste buur was een man die bij het verzet was, 'ne witte' zoals ze hier zegden. Hij was wel getrouwd, maar liet toch een oogje vallen op de charmante vrouw die naast hem woonde en hij begon avances te maken. Maria hield de boot af, maar hij zette haar onder druk: "Als ge niet toegeeft, geef ik u aan als collaborateur" had hij gezegd. Omdat zij geen enkele band had met de zogenaamde 'zwarten', negeerde zij het dreigement. Ze had de man onderschat, want enkele dagen later werd ze opgepakt en moest alle gebruikelijke vernederingen

ondergaan: het haar afgeschoren, en de gevangenis in. Men maakte toen blijkbaar geen haast om de getuigenissen te horen. Daar kwam nog bij dat de man die haar had beschuldigd, snel daarna verongelukte in een auto-ongeval. Daardoor was de kroon-getuige er niet meer en heeft het bijna een jaar geduurd voor Maria vrij kwam. De kinderen werden naar het pensioonaat gestuurd, maar hebben heel erge herinneringen over gehouden aan die periode. Op school werden ze uitgestoten en uitgescholden van 'vuile zwarte'.

Mijn grootmoeder was uiteraard ook getekend door de gebeurtenissen. Zij zei me altijd, "Wit of zwart, als er macht bij komt kijken, zijn het allemaal smeerlappen".

Zij zat dus met heel wrange gevoelens wanneer het over de 'witte' ging, dat terwijl mijn 'Italiaanse' grootvader fier was dat hij zich bij het verzet verdienstelijk had gemaakt. Door hun verhalen draag ik in mij dat enorme spanningsveld tussen uitersten, tussen wit en zwart, tussen de ver- of bewondering voor de monumentaliteit van de fascistische architectuur en het afstoten ervan omwille van de connotatie met de Tweede Wereldoorlog. Welke kant je ook kiest, het heeft invloed op alles. Ik weet wat mijn werk voor mij betekent en daar probeer ik politiek, religie en ideologie buiten te houden. Dat is een constante geworden in mijn artistiek werk."

Renato Nicolodi, *Catacomb II*, 2018, Cortenstaal, 154 x 154 cm

Na de verteller, komen we dan zo bij de artiest in Renato Nicolodi. Als kind was hij voortdurend aan het tekenen. Toen hij op zijn twaalfde een studiekeuze moest maken, stond Sint-Lukas dus op de eerste plaats. Hij heeft er een heel mooie tijd beleefd: eerst zes jaar secundair, dan twee kandidatuurjaren, nog twee meesterjaren en ten slotte een jaar aggregaat 'Vrije beeldende kunsten'. Hij kon het bijzonder goed vinden met zijn docenten. Toen hij in 2003 afstudeerde, werd hij overigens hun collega want gedurende vijf jaar heeft hij les gegeven in de secundaire school van Sint-Lukas. Tussendoor deed hij nog een postgraduaat in Gent en Antwerpen en vond hij in Kim Bartholomeus de ideale levensgezellin. Hoewel Kim uit een heel andere wereld kwam (zij doctordeerde op 'transplantatietechnieken voor diabetespatiënten') werd zij de grote steun in de artistieke aspiraties van haar man. Zo trokken ze samen de streek rond, op zoek naar een geschikt atelier.

"Op een keer kwamen we hier in Kattem langs en zagen het oude 'café van Adelle' te koop staan, maar de prijs was voor ons veel te hoog en dus zetten we het maar uit ons hoofd. Een jaar later hadden we nog niets gevonden en kwamen we hier weer voorbij. Het pand bleek nog altijd niet verkocht te zijn. Een vriendelijke buur, sprak ons toen aan: "Als ge eens wilt gaan zien, de deur staat open." Wij gingen naar binnen en ik wist meteen: dit is het! Toen we dan ook nog vernamen dat de prijs behoorlijk verlaagd was, hebben we toegehapt. Wij hebben het atelier meteen in gebruik genomen en 'gekampeerd' in de kelder. Korte tijd later hebben we ook het huisje ernaast kunnen kopen en dat zijn we nu aan het restaureren. Wij wonen hier intussen tien jaar en ik denk niet dat we hier nog ooit weggaan."

Renato en Kim hebben het hier duidelijk naar hun zin. Zij slaagden er ook moeiteloos in om zich heel goed te integreren in de dorpsgemeenschap. Toen Ronny Geeroms een paar jaar geleden zijn Kattemproject opstartte met een feestelijke verteltocht langs verdwenen kroegen, klopte hij ook aan bij Renato en Kim, zij bewoonden immers het pand waar twee cafés stonden, 'Maria van Lik' en de 'Moderna, bij Adèle'. Het enthousiasme waarmee Ronny zijn pro-

ject aanbracht, sloeg over op Renato die even later de vrolijke stoet verwelkomde in zijn atelier.

"Ik werk en ik woon hier, loop vaak op straat, ik ben graag onder de mensen. Ik was dus met volle overtuiging ingegaan op die vraag, temeer omdat ik voelde dat hier iets werd georganiseerd om mensen bij mekaar te brengen en de verhalen van vroeger te bewaren, erfgoed op zijn mooist."

Sindsdien is Renato een van de steunpilaren van de werkgroep Kattem. Daar is men wat blij met zijn kunstzinnige inbreng. Zo ontwierp hij het knappe logo en legt hij samen met Sam van Assche en Els Van der Perre de laatste hand aan een prachtig fotoboek 'Kattem vanuit een ander perspectief', waarover elders in dit blad meer informatie.

Bovendien kunnen alle inwoners van Roosdaal ook een van de monumentale creaties van Renato gaan bewonderen op de begraafplaats in de Strijtemse Lostraat. Het imponerende kunstwerk 'Speculatio I' in grijze natuursteen is intussen het symbool geworden van deze plek van meditatie. Het is meteen ook een opstap naar ander werk van Renato.

"Ik heb dit werk oorspronkelijk gemaakt voor een tentoonstelling in Ieper, in het kader van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Er was mij een plaats toegewezen in een mooi park. Tussen de bomen keek ik uit op een kerkhof en zag doorheen het gebladerte de stille aanwezigheid van het verleden. Ik wil de toeschouwer met dit beeld motiveren om bewust om te gaan met herinneringen en tegelijk ook te beseffen dat we nu leven, misschien zelfs gelukkig zijn, maar dat er vroeg of laat een einde aan komt. Het is een aanmoediging om nu het positieve van het leven te zien, om van de tijd die we hier krijgen iets moois te maken."

Na die tijdelijke tentoonstelling heeft Renato het werk weer uiteen gehaald en opgeborgen in zijn atelier. Nadien kreeg hij de uitnodiging om het ook in Namen tentoon te stellen. Toen ook daar die expositie afliep, had hij geen zin om het nog eens te ontmantelen en ergens op te slaan. Hij ging toen naar het gemeentebestuur met het voorstel om het te plaatsen op het kerkhof van Kattem, dan zouden mensen die op atelierbezoek komen op wandelafstand ook naar het monument kunnen gaan kijken. Maar er waren een aantal valabele argumenten waarom dit niet kon. Toen is de keuze gevallen op de Lostraat. Daarop heeft Renato het in bruikleen gegeven aan de gemeente en heeft hij zelf de kosten gedragen voor de installatie. Tijdens de mooie Kattemwandeling vorig jaar, hadden wij het voorrecht om deze gedreven artiest te horen spreken over zijn visie op kunst. Het is een hartverwarmend betoog, een filosofische speurtocht naar de kern van het menselijk denken en handelen. We bevelen iedereen warm aan om op Google eens

['Video portrait of Renato Nicolodi /4x7 series /Canvas/directed by Klaus Verschuere'](#) in te voeren.

In dit filmpje, dat op Canvas werd uitgezonden, geeft Renato in zeven minuten een beklijvend inzicht in zijn artistieke drijfveren. Meteen krijg je ook beelden te zien van zijn werk dat tentoongesteld wordt in de vermaarde Antwerpse galerie van Alex Vervoort. Je zal ook begrijpen waarom het oeuvre van 'onze' Nicolodi te vinden is in kunstverzamelingen in alle hoeken van Europa, maar ook in de VS, Rusland en China.

Drie uur nadat we het atelier zijn binnen gestapt, staan we weer in de Abeelstraat. De mooie beelden die we zagen, de beklijvende verhalen die onze gastheer vertelde, de verhelderende gedachtestromen... ze zinderen nog heel lang na. We hebben een poging gewaagd om al die indrukken in dit artikel samen te brengen, al zal het bij een poging blijven om de rijke persoonlijkheid van deze warme, creatieve kunstenaar in woorden te vatten.

Walter Evenepoel

Het huis van dokter Willems

Soms is het even zoeken naar een onderwerp waarvan we vermoeden dat het de Rausa-lezer zou kunnen boeien. Soms wordt het ons als een geschenk aangeboden. Dat was onlangs het geval met een interessante bijdrage, geschreven door Erik Guldentops. Wie een klein beetje thuis is in de bankwereld, weet dat Guldentops tijdens zijn carrière een autoriteit was in de monetaire wereld. Hij was niet alleen executive professor aan de Management School van de Antwerpse Universiteit, maar hij was internationaal vermaard als Inspecteur-Generaal van SWIFT, een organisatie voor wereldwijd bankverkeer. Wanneer deze eminente geleerde met pensioen ging, stortte hij zich op de genealogie. Toen hij het leven van zijn grootvader bestudeerde, kwam er een band met Pamel naar voor. Wij zijn Erik Guldentops dankbaar voor zijn boeiende bijdrage.

De familie Willems

Frans (°1890) en Bert Willems (°1894) zijn de zonen van het Wambeekse schoolhoofd Judocus Willems. Frans studeert af in 1913 vestigt zich in Pamel. Een jaar later bouwt hij een huis op de hoek van het kerkplein en trouwt hij met Julia-Bertha Verbrugge op 27 februari 1914.

Jan Guldentops, beste vriend Bert Willems (uiteraard) en mede-Pajotten Bert Vertommen en Maurits Vertonghen gaan naar het huwelijksfeest in Brugge. Bert Vertommen (uit Asse) was mederedacteur van 'Ons Leven' in Leuven, net als Bert Willems. Beiden zullen sneuvelen in de oorlog. Vertonghen is afkomstig van Hekelgem en was mederedacteur van 'De Hoogstudent', het blad van de studenten van de Universiteit van Gent. In Leuven was Jan Guldentops in 1913 hoofdredacteur van 'Ons Leven' en voorzitter van de Brabantse Gouw. In dat jaar was Frans voorzitter van het 'Vlaamsch Verbond' en van de 'Brabantse Gilde', en samen hebben ze veel festiviteiten georganiseerd. Het jaar ervoor was Frans ook voorzitter van het Vlaamsch Verbond en ik vraag me af of mijn grootvader het hem ooit heeft kwalijk genomen dat het Vlaamsch Verbond nooit een standpunt heeft ingenomen in de 'strijd' tussen studentenclubs Kerlinga (de romantische bierdrinkers), en Amicitia (de oerconservatieve wereldverbeteraars).

Jan, mijn grootvader, die van Breedhout was, kende de Willemsen al heel lang. Ze zaten samen in de kringen van de Taalgrensacties in 1909 met o.a. Staf Declercq, Ernest Claes, Frans Van Cauwelaert, Hendrik Borginon, August Van Cauwelaert, Adiel De Beuckelaere e.a. Met die laatste drie vergaderden Bert en Jan ook geregeld in 1916 in verband met de Vlaamse studentenbeweging aan het front. Met die laatste twee en Dr. Jef Verduyn, vergaderden ze zelfs aan het ziekbed van de zwaargewonde Gust Van Cauwelaert in het hospitaal Clep in Hoogstade, waar mijn opa en wellicht ook Verduyn werkten op dat moment. Een beetje later wordt Gust door zijn broer Frans naar het zuiden van Frankrijk gevoerd om te revalideren. Adiel lijkt een buitenbeentje in die groep van de Taalgrensacties, want hij is van de Universiteit van Gent en een West-Vlaming, maar is leraar in Aat. Ook Ernest Claes uit de Kempen lijkt moeilijk verenigbaar met de Taalgrensacties in het Pajottenland, maar hij is hoofdredacteur van 'Ons Leven' in 1909-1910 en zal Frans Willems en andere studenten die aan die acties deelnemen goed hebben gekend.

Frans Willems

We weten dat Frans zich vestigt in Pamel als jonge dokter in 1913 en dat hij huwde in 1914. Zijn echtgenote sterft echter in 1915, een maand nadat hun eerste zoontje (Paul) wordt geboren. In 1917 huwt Frans een tweede maal. Maria-Melania-Angelica zal hem nog een dochter (Madeleine) en een zoon (Herman) schenken.

In Pamel zijn op dat ogenblik twee dominante politieke partijen actief: de 'Doempers' en de 'Kasjers'. Na de oorlog zochten de 'Doempers' een sterke leidersfiguur om de partij te trekken bij de gemeenteraadsverkiezingen van april 1921.

Een jonge dynamische dokter, een man van stand, dat was wat ze zochten en Frans werd door het bestuur aangesteld. Maar er was een andere ambitieuze Doemper die op handige wijze goede zaken had gedaan in de oorlog en die aanstelling zinde hem niet. Gevolg, typisch politiek gevoel: hij stapt over naar de Kasjers en koopt een ander belangrijke figuur om die ook zal overlopen, en de Kasjers winnen de verkiezingen. Voor dr. Frans Willems was dit geen leuke ervaring en hij verlaat het mooie huis dat hij aan het kerkplein had laten bouwen en 'verdween' naar Aalst. Zijn ouders verhuizen van Wambeek naar Pamel en zullen het huis bewonen tot vader Judo overlijdt in 1942 (1).

De Willemsen worden in 1921 vermeld als zijnde van Wambeek waar ook het monument van Bert Willems komt in 1921. Frans Willems is nog dokter in Pamel in 1922 maar wordt vanaf 1926 vermeld in verschillende lokale kranten van Aalst, zoals De Gazet van Aalst, De Koorenbloem en De Volksstem.

Hij verleent jaar-in-jaar-uit medische hulp bij verschillende verkeers- en andere ongevallen en ook voor een politieman die neergestoken werd en een vrouw die vermoord werd. Ook lezen we over de voordrachten die hij geeft over onderwerpen in dezelfde medische specialiteiten als mijn grootvader: vroedkunde en kinderziekten. Dat gebeurt in het Vlaams Kruis waar Frans voorzitter is van de Aalsterse afdeling.

Hij is tevens Voorzitter van de Vlaamse Toeristenbond, afdeling Oost-Vlaanderen en zit ook in het hoofdbestuur bij de oprichting. Dat gebeurt op 29 januari 1922 door Ch. De Goes, Stanne Leurs (nog een goeie vriend van Bompa) en Frits Hendrickx. Die drie zullen er ook de drijvende krachten van zijn als secretaris en leiders van de 'Committeiten'. Frans Willems zat in het bestuur met nogal wat belangrijk volk: Stijn Streuvels, Felix Timmermans, Emiel Hullebroeck en Jozef Goossenaerts.

Bij de eerste leden ook een twintigtal uit Vilvoorde. Een paar namen: Blatt, Stas, Lacroix, De Muynck... en opvallend uit Putte: een Gullentops én een Guldentops !

Dus de veronderstelling dat Bompa de praktijk van dr. Willems in Asse overneemt lijkt niet correct. Maar hoe komt hij dan in Asse terecht in 1920 en start hij onmiddellijk zijn dokterspraktijk in de Statiestraat nr. 16? En hangt dat op enigerlei wijze samen met de verhuis van Frans Willems van Pamel naar Aalst?

Bert Willems

De laatste brief van mijn grootvader (Dr. Jan Guldentops) naar Bert van 1 oktober 1918 wordt teruggestuurd naar het hospitaal in Soligny La Trappe waar hij naar toegestuurd werd om hem van het front te verwijderen, zoals andere Vlaamse dokters actief in de Vlaamse Studentenbeweging. Het adres op de omslag wordt brutaal doorstreept met als enige uitleg: "kan niet bereikt worden". Typisch! Bompa zal wel een benauwd voorgevoel gehad hebben. Hij hoort pas een tijd later dat Bert was gesneuveld, twee dagen voor hij de brief schreef.

Hubert (Bert of Berten) Willems werd op 31 januari 1894 te Wambeek geboren als zoon van hoofdonderwijzer Judocus Willems. Bij het begin van W.O. I vluchtte hij eerst naar Nederland, vervolgens naar Frankrijk en meldde zich in oktober 1914 als oorlogsvrijwilliger. Uit Vlaamse overtuiging en behorend tot de Blauwvoetbeweging, weigerde hij naar de officiersschool te gaan. In januari 1916 kwam hij aan het front terecht waar hij zich schaarde achter de Frontbeweging. In 'Ons Vaderland' gaf hij radicaal zijn gemoedstoestand weer: zijn Vlaamsgezindheid, zijn liefde voor zijn vernederd volk en vooral voor de misprezen jongens in de loopgrachten die werden aangevoerd in een taal die ze niet of amper verstonden.

Bert was de beste vriend van mijn grootvader. Hij was ook van het Pajottenland en mederedacteur van Ons Leven. In de communicatie tussen Bert, zijn broer Frans en Bompas is er sprake van 'onze mooie humaniora-tijd'. Ik dacht heel lang dat het Instituut Notre Dame van Halle was, later vond ik dat mijn grootvader, de Willemsen en Rik Borginon samen hun humaniora deden in het Klein Seminarie in Mechelen.

Bert was altijd een steunpilaar voor Bompas, zijn brieven waren altijd opmonterend en vol steun voor mijn grootvader die het moeilijk had in 1915-1916. Bert is zeker een reden waarom Bompas van de 'Belgische Standaard' naar 'Ons Vaderland' overstapt, hoewel hijzelf eerder de opinies lijkt te delen van Belpaire, Filliaert en Van Cauwelaert.

Vanaf januari 1917 is Bert sergeant-mitrailleur in het 17de linie regiment, dat is het regiment van mijn opa, maar die zit in de 'Colonne d'Amblance' op dat moment en paar maanden later gaat hij terug naar het regiment.

Vanaf midden 1917 worden Bert's brieven meer melancholisch en contemplatief. Ik kreeg de indruk dat hij het voorgevoel had dat het voor hem niet goed ging aflopen. Achteraf las ik dat Staf De Clercq tijdens de oorlog al over datzelfde voorgevoel van Bert had geschreven.

Staf De Clercq is ook een Pajot die Bert Willems en Jan Guldentops zeker kende, al van tijdens de Taalgrens-acties en waarschijnlijk ook van bij de studentenclub van het Pajottenland. Ondanks zijn inzet tegen de verfransing was hij oorspronkelijk eerder gematigd en steunde hij Frans Van Cauwelaert (nog een Pajot!) toen die in conflict kwam met de Frontbeweging. Hij wordt volksvertegenwoordiger en zal in augustus 1920 gelukwensen sturen voor de eerstgeborene van dr. Jan Guldentops. Later evolueerde hij in dezelfde richting als de Frontbeweging en kwam zelfs aan het hoofd van het VNV in de jaren '30. Hij stierf in '42.

Hij kon in begin september 1918 samen met Georges Hebbinckuys, zijn sergeant, naar de officieren-school van Gaillon (C.I.S. L.A.I.) bij de karabiniers in Normandië. Bert verkiest evenwel bij zijn piotten te blijven. Hij neemt zijn plaats in als sergeant-mitrailleur. Tijdens het eindoffensief, in de nacht van 28 op 29 september voert het 5de Cie

Korporaal Bert Willems staat links met zijn makkers in 1917. De herkenningstekens van het 17de linierement op de muts werden door de militaire overheid van de foto verwijderd.

van het 17de Linie onder leiding van kapitein Dendal en patrouilleurs van het 7de Linie onder leiding van luitenanten Verbiest en Meeus, een gedurfde raid uit, samen met een afdeling genie. In die raid zal Bert sneuvelen op 29 september te Moorslede.

Hij wordt ter plaatse begraven en krijgt enkel een houten kruis met zijn naam erop. Op vraag van de familie Willems heeft Jan Guldentops de stoffelijke resten van Bert in 1921 naar Wambeek laten overbrengen. Daar werd hij bijgezet, niet met een Heldenhulde-zerk (die krijgt hij later), maar met een iets imposantere grafzerk, bekroond met een blauwvoet en een klauwende leeuw.

Later wordt Bert beschreven als een Vlaamse held die in de eerste fase van het eindoffensief sneuvelt in de zuidelijke sector. De stoffelijke resten zijn in de jaren dertig overgebracht naar de crypte van de IJzertoren te Diksmuide. Hij ligt daar wel onder de kenmerkende heldenhuldezerk voorzien van de afkortingen AVV (Alles voor Vlaanderen) en VVK (Vlaanderen voor Kristus) en de afbeelding van de blauwvoet, het symbool van de Vlaamse katholieke studentenbeweging.

Mijn grootouders zijn altijd bevriend gebleven met dr. Frans Willems. Ze bleven contact houden, zelfs na de verhuis van Jan Guldentops naar Vilvoorde. Nonkel Leo, de jongste zoon van Jan, herinnert zich nog levendig de vele familiebezoeken tussen Aalst en Vilvoorde.

Het valt wel op dat er op de foto's van de vroege familiebezoeken van mijn grootouders aan Frans Willems steeds één vrouw te weinig op staat. Meer dan waarschijnlijk is de foto hiernaast genomen in de tuin van dr. Frans Willems in Pamel. Achteraan rechts (met snorretje staat mijn grootvader dr. Jan Guldentops, en helemaal rechts dr. Frans Willems.

Erik Guldentops

(1) Informatie uit 'Op de Varing groeide een nieuwe dorpskern, Gerard Van Herreweghen 1988

Elk jaar valt hij in je brievenbus: een uitnodiging van je tandarts ter controle of je het vorige jaar trouw je tanden hebt verzorgd. Doe je dat niet, dan moet je de gevolgen dragen. Dat overkwam ook Gust van Lemmes...

Gust: Da's na al tweeë weiken da 'k ik zoeë mé ne zieë aun mèn tannen zit dat da nie oem beskrouèven es.

Paula: Gust jong, tein moe je be 'n tantist gaun.

Gust: Ik em al een alf doeës asprinnekes binnen en da elpt nie. Snerken da mèn kauk doet doet! Dènnen zieë lipt over mènne kop tot in mèn esses!

Paula: In a esses, oe kan da na? Gétj gieën!

Gust: Lacht er mo mee! Ge moest da zelf ne kieë gewaur wern. E kindj koeëpen doet zoeë veel zieë niet as da 'k ik af zin van mèn tan'n.

Paula: Ge zetj gè me ne slecht'n tand zitte zeker? Ik zal no 'n tantist bellen zi!

Gust: Ne slecht'n tand? Op 't skool zouè den dokter van 't PMS in touèd: Gust gouè étj de bèst van ne lieë en de tannen van een peid! En wannieë za'k megen gaun? In de

Klap van hier: bè 'n tantist

jauren stillekes zeker! Tegen tein zèn al mèn tann'n al ooët gevall'n en kan ik mee e vals plak rond loeëpen! De ménsjken kinne paaz'n da'k e konouèn ben!

Paula: Ik zal derekt ne kieë bellen zi. Nen nieë è je, ne ja kinjde krouègen.

Paula belt naar de tandarts.

Paula: Dag menieër 'n tantist, 't es ie Paula van Gust van Lemmes, 't es ve te vraugen of dat onze Gust bè a ne kieë mag kommen mee zèn tan'n. Volges zè klappen is'n op sterven nau doeëd.... Wa zegde? Da komt goed ooët! Ik zal 't em derekt zeggen! È zal kontent zijn.

Paula brengt de boodschap over: Gust mag meteen op consultatie komen.

Gust: Oe ik mag derekt kommen?

Paula: Ja d'er eit immand afgezeid.

Gust: Immand afgezeid? Van tien negen ieenen da mé een eit in zè gat zitj zeker?

Paula: En mé wa zitje gouè in a gat, mé ne gieël ist eit'n !

Gust: Lacht er mo mee!

Gust en Paula komen bij de tandarts aan.

Tandarts: Goede middag.

Gust: Dag menieër den tantist. 't Es vee mèn tan'n oem te zeggen da ze zieë doen. Ons Ieër eit op zèn krooës nie d'eltj afgezien as da'k ik na moen afzien. Da begint aun mèn tan'n, da krept zoeë mènne kop op tot in mèn esses. Sevves krouègek nog een at-tak in mèn esses.

Paula: Ik em alle daugen van de weik al een kjeiës gaun doen bran'n in de kerk van Leeberg vé Sintj Appollonia, mo dat elpt nie.

Tandarts: Sorry, maar ik heb voor tandarts gestudeerd, niet voor pastoor... We zullen dadelijk eens kijken. Volg mijn assistente maar en zet je in de stoel.

Gust: Ge zotj al vé a plezier ie bè 'n tantist kommen...

Paula: Gist, aafd a manier'n!

De assistente brengt Paula en Gust naar de praktijk. De tandarts begint zijn onderzoek.

Tandarts: Kom doe je mond eens open.

Gust: Eila gouè! Mé wa ne visouk zejje gouè op gank?

Tandarts: Dit is geen vishaak, Gust, gewoon een buisje om je overtollig speeksel af te voeren.

Gust: Volges mouè zènt mèn wouès-ouèdstan'n.

Paula: Allei Gust, paas na ne kieë nau! Op aën averdoem, as tein a verstand nog moet deekommen!

Tandartsassistente: het zal zeker een molar zijn, de cuspidaten en de incisieven lijken mij nog intact. Alhoewel een poetsbeurt zou niet misstaan.

Gust: Dè gelieërde woord'n da ge dau bezegt, es da vé te zeggen da den dokter van 't PMS gelouèk ouè?

De tandarts kijkt onbegrijpend in de ogen van zijn assistente.

Tandarts: Hein?

Paula: Den dokter van 't PMS eit vazeleiven ne kieë gezeid dat'n de bèst eid van ne lieë en de tan'n eid van e pjeid, vandau.

Tandarts: Ah zo. Neen, mijn assistente

wijst er enkel op dat de boktand rechts boven diep carieus is.

Gust: Oei, es dat erg?

Tandarts: We zullen helaas je tand moeten trekken, Gust.

Assistente: Voor we de tand extraheren zullen we eerst verdoven en een syndesmotomie uitvoeren met een syndesmotoom. Vervolgens zullen we luxeren met een elevator om dan uiteindelijk te extraheren met de forceps.

Gust: Azzek da zoeë oeër gonnek mènne peire zien!

Tandarts: Je gaat niets gewaar worden Gust. En daarbij, je hebt de borst van een leeuw.

Paula: Volges mouè eit'n de bèst van een kiek!

Het trekken van de tand verloopt zonder enig probleem.

Gust: Allei, è es't er ooët veer'n da'k het weet. 't Es wel ne seriëzen kastaar.

Paula: De tannen van e pjeid...

Tandarts: Er is ook nog een bijkomend probleem. Je hebt achteraan rechtsonder, ook nog een abces.

Gust: Ik ouè et gepaasd! Ik ouè zoeë 't geviel da'k pecies mee een dooëvenouè in mennen mond zat.

Tandarts: Hiervoor zal ik je antibiotica voorschrijven.

Paula: Dat es e goe gedacht, tein gerokt zèn vallingk oeëk geneez'n.

Assistente: U lijdt ook aan halitosis.

Paula: Allo... wie? Es da besmettelijk?

Tandarts: Halitosis is een onwelriekende adem.

Paula: Da's de vé dat'n gediereg on de geneivelfles zitj! Ik zeg altouè: aën ausem stinkt no de geneivel! Tein werrek ni ziek zeit'n, da's veel beiter as een pekier tegen de grip.

Tandarts: Ik merk ook nog cariës bij een cuspidaat links onder.

Gust: Allei verrooët, wat es da na weer?

Tandarts: Een hoektand is ernstig verrot; Die moet ook behandeld worden. Je moet je tanden onderhouden, Gust! Snoep jij veel?

Paula: Och, menieër 'n tantist, è doet nie as smosjter'n! Ne gieëlen dag aun e stik! Sjokolat, bol'n, patekes, koeken... ge kintj et nie bouè aven! 't Lifste van al étj'n van dè poeppegattekes.

Assistente: Je zal je levensstijl moeten aanpassen, Gust. Zo niet, leidt dit tot een acuut necrotiserende ulcererende gingivitis. Snoepen is niet gezond! Mondhygiëne is belangrijk!

Gust: Gouè zètz mè ie zeker aun't be-recht'n? Da's aal latouèn da'k ie oeër.

Tandarts: Dat zijn ernstige tandvleesproblemen, Gust. Voor deze ingreep zal mijn assistente een afspraak voor volgende keer regelen. Tot dan!

Paula en Gust keren huiswaarts

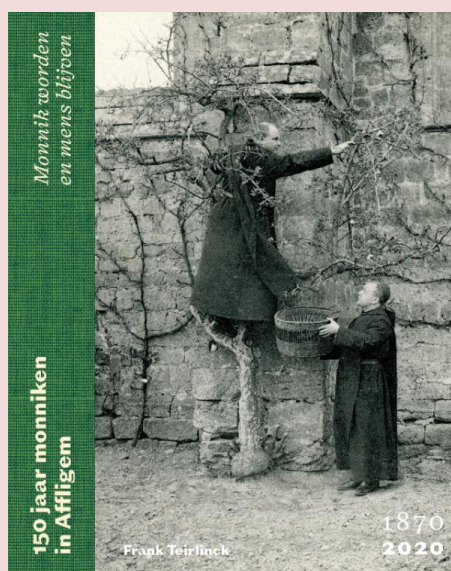
Paula: Zie d'et na, mee a smosjter'n en smokkel'n!

Gust: Och, Paula: 't is altijd lente in de ogen van de tandartsassistente.

Paula: O gè lieëreke snoeper

Marc Muylaert

(met dank aan Wim Suys)

Ook dit nog...

Voor wie nog een geschenktip nodig heeft, kunnen we twee prachtige publicaties aankondigen: **150 jaar monniken in Affligem** van Frank Teirlinck, waarin o.a. twee Lombeekse abten aan bod komen. Alle info bij de auteur (0485 75 81 78 of op www.abdijboekaffligem.be).

Kattem vanuit een ander perspectief

De onvolprezen werkgroep Kattem is erin geslaagd om meer dan duizend foto's te verzamelen over Kattem, maar dan wel vanuit verrassende plaatsen genomen. Het resultaat wordt een kunstboek dat o.l.v. Renato Nicolodi tot een artistieke parel wordt verwerkt. Je verneemt alles over dit boek en hoe het te bestellen op de website www.kattem.be. Deze website is overigens een attractie op zich. Zeker eens gaan kijken (en voorzie alvast dat je het komende uur niets anders hebt gepland!).

Dit in een linnenkaft gebonden hebbeding bevat foto's die je gewoon omverblazen, genomen door gewone Kattemnaars, maar ook door een professionele dronepiloot en door de fotografenverenigingen van Roosdaal én Ninove.

Als voorproef de foto hiernaast van Jean-Pierre Vermeiren.

